

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

**Ефективна
ЕКОНОМІКА**

Дніпропетровський державний
аграрно-економічний університет

№ 5, 2015

Назад

Головна

УДК 336.71

*К. Г. Гончарова,
аспірант Черкаського Національного Університету імені Богдана Хмельницького,
провідний експерт з питань комплаєнсу банківського сектору України*

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ РІВНЯ ДІЛОВОЇ РЕПУТАЦІЇ ТОП-МЕНЕДЖМЕНТУ БАНКУ В БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВАХ УКРАЇНИ

*Kristina Honcharova,
aspirant of The Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy,
Leading expert in compliance area of banking sector of Ukraine*

ASSESSMENT OF THE VOLUME OF BUSINESS REPUTATION OF BANK'S TOP-MANAGEMENT IN BANKS OF UKRAINE

Досліджено сучасний стан міжнародних та вітчизняних підходів до оцінки рівня ділової репутації топ-менеджменту банку.

Розкрито методологічні аспекти оцінки рівня ділової репутації топ –менеджменту банку;

Наукова новизна полягає у тому, що досліджено економічний ефект рівня ділової репутації топ – менеджменту на банківську установу України та світу.

Практична значущість роботи полягає в тому, що отримані результати спрямовано на впровадження у банківську діяльність системної оцінки ділової репутації топ –менеджменту банку як якісного елементу та гудвіл як кількісного елементу у системі змішаної оцінки рівня ділової репутації банківських інституцій банківського сектору України.

Researched the modern condition of international & native tools of bank's top- management business reputation level assessment.

The methodological aspects of bank's top- management business reputation level assessment released.

Scientific innovation of this research - there were researched the economic effect of bank's top- management business reputation level to native or foreign bank.

The practical value is of the results focused at the optimization of the forming procimentation to the banking institution system assessment of the bank's top – management business reputation level as quality element & goodwill as quantity element in the system of missed assessment of the bank's reputation level of the banking sector of Ukraine.

Ключові слова: методика, оцінка, ділова репутація, економічний ефект.

Key words: methodology, assessment, business reputation, economic effect.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Остання фінансова криза показала, що найкраще у світовій економіці виживають і розвиваються ті банківські установи, які мають високий рівень ділової репутації. Вони здатні формувати навколо себе репутаційну аудиторію та бути надійними гарантантами свого продуктового ряду та безперервності діяльності. З метою управління цим стратегічним активом економічної безпеки банк має володіти методикою його оцінки.

Автором було проаналізовано ряд причин, які спонукають банк до оцінки або переоцінки своєї ділової репутації, а саме:

- топ - менеджмент банку бажає об'єктивно оцінити свій статус в банківському секторі відносно прямих та непрямих конкурентів;
- банк бажає свідомо вплинути на одну з цільових груп;
- банківська установа продається – виникає потреба в оцінці гудвілу (на скільки її ринкова вартість перевищує фактичну або балансову);
- банк став об'єктом «чорного піару», що безпосередньо відобразилось на погіршенні його репутації через зменшення доходу, відтоку клієнтів;
- банк створює стратегію подальшого розвитку та має спиратись на фактичне значення своєї репутації тощо.

Стандарти оцінки ділової репутації впроваджуються як урядовими органами (НБУ, законодавство України) та можуть бути доповнені додатковими елементами неурядовими органами (рейтингові агенції, періодичні видання тощо).

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. З метою дослідження стандартів оцінки урядовими органами ділової репутації було проаналізовано законодавчі норми України, що їх регламентують (табл.1). В результаті проведеного аналізу з'ясовано відсутність:

- визначень понять, які є морально-етичними категоріями,
- оціночних понять у законодавстві.

Останнє можна розцінити як забезпечення принципу «сталості» - довготривала дія акта та принципу «мінливості» - акт має відповідати реаліям життя.

Таблиця 1.

Аналіз стандартів оцінки ділової репутації державних органів України

Зміст	Посилання	Аналіз
Ділова репутація може бути предметом договору комерційної концесії	ст.1116 Цивільного кодексу України, ст. 366 Господарського кодексу України	під діловою репутацією юридичної особи розуміється оцінка підприємницької, громадської, професійної чи іншої діяльності, яку здійснює така особа як учасник суспільних відносин.
Ділова репутація та ділові зв'язки можуть бути вкладом учасника простого	ст.1133 Цивільного кодексу України	ділова репутація виступає в ролі активу

товариства у спільну діяльність		
Ділова репутція має свою вартість – «гудвіл» та є однією зі складових ринкової вартості юридичної особи	п.14.1.40 Податковий кодекс України	ділову репутацию юридичної особи становить престиж її фірмового (комерційного) найменування, торговельних марок та інших належних їй нематеріальних активів серед кола споживачів її товарів та послуг <i>аналізуючи гудвіл банку, потрібно враховувати усіх граців банківського ринку для отримання змістовної оцінки ділової репутції конкретного банку</i>
Недобросовісною конкуренцією визнається створення перешкод суб'єктам господарювання у процесі конкуренції.	ч.2 ст.34 Господарського кодексу України	Дискредитація - поширення у будь-якій формі неправдивих, неточних або неповних відомостей, пов'язаних з особою чи діяльністю суб'єкта господарювання, які завдали або могли завдати шкоди діловій репутації суб'єкта господарювання
Чинне законодавство України закріплює, що право на недоторканість ділової репутації, що належить як фізичній так і юридичній особі	ст.ст. 94, 299 Цивільного кодексу України	При такому визначенні виникає велика кількість запитань, на які досить складно дати однозначну відповідь, зокрема: - за якою шкалою проводиться оцінка ділової репутації (завданої школи); - маємо прирівняти ділову репутацію до гудвілу чи спиратись на данні соціологічних досліджень; - що входить до поняття «оцінка»;
Прийняття ділової репутації, що належить як фізичній так і юридичній особі розглядається як завдання моральної шкоди	Ст.23 Цивільного кодексу України	- це суспільна думка чи власна, чи їх сукупність; якщо враховується лише суспільна, то чому не береться до уваги власна оцінка фізичної/юридичної особи своєї репутації; <i>тощо</i>
Погіршення ділової репутації може призвести до реальних фінансових збитків.	ст.ст. 32, 33 Господарського кодексу України	По всьому світові відомі прецеденти, коли недобросовісні підприємці використовують чужу репутацію для отримання вигоди. Саме такі дії, тобто неправомірне використання чужих позначень, рекламних матеріалів, упаковки; неправомірне використання товару іншого виробника; копіювання зовнішнього вигляду виробу іншого виробника; порівняльна реклама, визнаються Господарським кодексом України неправомірним використанням ділової репутації суб'єкта господарювання, і, відповідно, недобросовісною конкуренцією

складено автором на основі Законодавчих актів України

Формулювання цілей статті. Аналізуючи досвід економічно розвинутих європейських країн, приходимо до висновку, що на сьогодні немає єдиної методики, яка б встановлювала чи описувала підходи до визначення ділової репутації топ- менеджменту банку. Саме тому актуальним є дослідження та аналіз існуючих міжнародних стандартів оцінки рівня ділової репутації топ – менеджменту банку та банківських установ. Зокрема, яким чином виражається економічний ефект ділової репутації та яким чином проводиться оцінка гудвілу на міжнародному рівні.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. З метою проведення даного дослідження було проаналізовано стандарти оцінки ділової репутації топ – менеджменту банку державними органами, результати якого представлено у табл. 2.

З аналізу Закону України Про банки і банківську діяльність випливає чіткий висновок: діловою репутацією керівників банків є відомості, які отримані Національним банком України, про відповідність діяльності голови, його заступників та членів ради банку, голови, його заступників та членів правління (директорів), головного бухгалтера, його заступника та керівників відокремлених підрозділів банку вимогам закону, діловій практиці та професійній етиці, а також відомості про їх порядність, професійні та управлінські здібності.

Суттєвим є те, що керівником банку може бути лише особа, яка підтвердить свою бездоганну ділову репутацію. Сама ж по собі бездоганна ділова репутація керівника банку набувається не на підставі наявності певних фактів в біографії особи, а скоріше навпаки, їх відсутності.

Таблиця 2.

Аналіз стандартів оцінки ДР керівників банків держ. органами

Зміст	Аналіз
ділова репутація - відомості, зібрані Національним банком України, про відповідність діяльності юридичної особи (банку) або фізичної особи, у тому числі топ - менеджменту банку та власників істотної участі у такій юридичній особі (банку), вимогам закону, діловій практиці та професійній етиці, а також відомості про порядність, професійні та управлінські здібності фізичної особи	аналізуючи дану статтю можна побачити основні елементи, що використовуються для оцінки ділової репутації як банку так і його топ - менеджменту.
ділова репутація - сукупність документально підтвердженої інформації про особу, що дає можливість зробити висновок про відповідність її господарської та/або професійної діяльності вимогам законодавства, а для фізичної особи - також про належний рівень професійних здібностей та управлінського досвіду, а також відсутність в особі судимості за корисливі злочини і за злочини у сфері господарської діяльності, не знятої або не погашеної в установленому законом порядку	необхідним є аналіз додаткових даних з метою оцінки рівня ділової репутації як банку так і його топ-менеджменту
під діловою репутацією фізичної особи розуміється набута особою суспільна оцінка її ділових і професійних якостей при виконанні нею трудових, службових, громадських чи інших обов'язків. Під діловою репутацією юридичної особи, у тому числі підприємницьких товариств, фізичних осіб - підприємців, адвокатів, нотаріусів та інших осіб, розуміється оцінка їх підприємницької, громадської, професійної чи іншої	В даному випадку перед нами елементи оцінки, що залежать від людського фактору та окреслюють соціальні та професійні якості топ- менеджменту банку. Проте варто наголосити, що недостовірність негативної інформації є правовою презумпцією. А питання чи є розповсюджена інформація про особу негативною і чи була нанесена особі через розповсюдження цієї інформації шкода вирішується

діяльності, яку здійснює така особа як учасник суспільних відносин	судом в кожному конкретному випадку з урахуванням усіх обставин справи.
визначення наукового змісту поняття ділова репутация залежить від природи її суб'єкта, якому вона належить	З метою ефективного захисту ділової репутации деякі науковці вважають за необхідне закріпити визначення ділової репутации, що дане в постанові ВСУ, в Цивільному чи Господарському кодексі.

складено автором на основі Законодавчих актів України

Отже, в сучасних умовах господарювання, саме реверсний аналіз привалює у випадку оцінки рівня ділової репутации топ – менеджменту банку регулятором. Тобто формування ділової репутации є механізмом забезпечення бездоганної ділової репутации керівного складу банківської інституції в економічних реаліях сьогодення.

Таблиця 3.
Наукова складова та аналіз реверсної оцінки*

Автор	Науковий зміст	Аналіз
Малеїна М.М.	по кожній конкретній справі повинні бути прийняті до уваги такі критерії: - громадська оцінка характеру поширених відомостей, - сфера поширення не відповідних дійсності, - ганебні відомості, - склад осіб, зазнавших втрати честі, гідності та ділової репутации.	Розробка критеріїв оцінки ділової репутации проходить лише у разі її втрати через завдання моральної шкоди. Критерії оцінки є доволі суб'єктивними та направлені на аналіз якісних характеристик.
Гущін Д.І.	виділяє три критерії визначення розмірів компенсації моральних і фізичних втрат при применшенні ділової репутации, а саме: - характер розповсюдження відомостей, що дозволяє встановити, якою мірою такі відомості спалюжили добре ім'я; - Сфера розповсюдження ганебних відомостей (під час приватної розмови або із засобів масової інформації); - Склад осіб, що ознайомлено з ганебної інформацією стосовно громадян(ки/ина) інформацією.	Наявна оцінка не самої ділової репутации фізичної особи, але складових ділової репутации саме даної фізичної особи, які було пошкоджено або зруйновано. Тобто мова не йде про повноцінну оцінку ділової репутации – в даному випадку проводиться оцінка складових та параметрів ДР.

*Вищенаведені підходи існують в рамках цивільно-правових відносин і застосовуються до всіх фізичних осіб
складено автором

На основі проведеного аналізу, автор виокремила ряд критеріїв за якими проводиться оцінка ділової репутации керівника банку Національним банком України, а саме:

- Наявність судимості за:
 - злочини з підробленими грошми (стаття 199 Кримінального кодексу України);
 - незаконні дії з використанням засобів доступу до банківських рахунків, електронних грошей (стаття 200 Кримінального кодексу України);
 - відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом (стаття 209 Кримінального кодексу України);
 - умисне порушення вимог законодавства про запобігання та протидію відмиванню доходів, одержаних злочинним шляхом (стаття 209-1 Кримінального кодексу України);
 - ухилення від сплати податків і зборів (стаття 212 Кримінального кодексу України);
 - ухилення від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (стаття 212-1 Кримінального кодексу України);
 - терористичний акт (стаття 258 Кримінального кодексу України);
 - фінансування тероризму (стаття 258-5 Кримінального кодексу України);
 - декларування недостовірної інформації (стаття 366-1 Кримінального кодексу України);
 - одержання неправомірної вигоди посадовою особою (стаття 368 Кримінального кодексу України);
 - незаконне збагачення (стаття 368-2 Кримінального кодексу України);
 - підкуп (статті 368-3, 368-4 Кримінального кодексу України);
 - надання неправомірної вигоди службовій особі (стаття 369 Кримінального кодексу України);
 - зловживання впливом (стаття 369-2 Кримінального кодексу України).

- за пред'явленим обвинуваченням у вчиненні злочину не встановлено складу корисливого злочину, але виявлено порушення вимог Закону України "Про банки і банківську діяльність" або нормативно-правових актів Національного банку та до особи застосовано захід впливу;

- неналежне виконання зобов'язань фінансового характеру щодо будь-якого банку або іншої юридичної чи фізичної особи (протягом останніх п'яти років);

- кандидат обіймав посаду в органах управління банку протягом одного року до запровадження тимчасової адміністрації, ліквідації банку (застосовується протягом п'яти років з дня настання події);

- звільнення на вимогу Національного банку чи іншого державного органу;

- звільнення за статтями 40 (пункти 2–4, 7, 8), 41 Кодексу законів про працю України (протягом останніх п'яти років);

- триває дія позбавлення прав обіймати певні посади або займатися певною діяльністю згідно з вироком суду;

- неналежне виконання обов'язків як платника податків та зборів (протягом останніх п'яти років);

- наявність інформації, що особа включена до переліку осіб, пов'язаних із здійсненням терористичної діяльності або стосовно яких застосовано міжнародні санкції, в установленому законодавством порядку;

- особа, займає/ла керівну посаду в банківській установі, та до неї було застосовано адміністративне стягнення за порушення вимог банківського законодавства, законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом (застосовується протягом одного року з дня такої події);

- встановлено факт здійснення банком, в якому особа є або була кінцевим бенефіціарним власником, ризикованої діяльності, що загрожує інтересам вкладників та інших кредиторів банку (застосовується протягом одного року з дня настання такої події).

Наявність хоча б однієї із вищеперерахованих ознак свідчить про відсутність бездоганної ділової репутации у особи і, як наслідок, неможливість даної особи обіймати керівні посади банку. Такі вимоги до керівників банку зумовлені тим, що ці особи ведуть безпосереднє керівництво установами, які мають справу з грошима, причому не власними, а, як правило, залученими у клієнтів. Часто комерційні банки несуть збитки саме через некомпетентність дій керівництва, що шкодить не лише банківській установі, але і її клієнтам, що позначається на функціонуванні всієї банківської системи. Отже, основною метою введення в законодавство норм про бездоганну ділову репутацию для керівників банків:

- забезпечення стабільного функціонування банківської системи України,
- надання базисних критеріїв оцінки ділової репутации топ – менеджменту банку,
- підвищення економічної безпеки банку,

- удосконалення системи комплаєнс банку,
- зменшення банківських ризиків: операційно – технологічних, комплаєнс та репутаційних.

Як було з'ясовано протягом дослідження, ділова репутация топ – менеджменту банку є дієвим механізмом запобігання настанню загроз економічної безпеки та мінімізації певних ризиків для самих комерційних банків.

Автором проаналізовано ряд банківських установ на предмет даного впливу, а саме за рівнем стресостійкості (табл.4).

Таблиця 4.
Банки з позитивною діловою репутациєю

Банк	Індекс			Аналіз репутації топ - менеджмента
	Стресостійкість	Лояльність клієнтів	За розміром	
Креди агриколь банк	4.18	3.9	14.	бездоганна ділова репутация
УкрСиббанк	4.12	3.8	9.	бездоганна ділова репутация
Райффайзен банк аваль	3.82	3,8	6.	бездоганна ділова репутация
Укрсоцбанк (unicredit bank™)	3.65	3.8	7.	бездоганна ділова репутация
Прокредит банк	3.55	4.2	28.	бездоганна ділова репутация
Укргазбанк	3.48	4	11.	бездоганна ділова репутация
Альфа-банк	3.08	3.9	8.	добра ділова репутация
ОТП банк	2.75	4.2	13.	добра ділова репутация
Ощадбанк	3.63	4.4	2.	Добра ділова репутация

Аналіз проведено автором на основі даних за 10 років джерело [1]

На основі аналізу існуючих стандартів, було систематизовано сучасні підходи до методів оцінки ділової репутації. Більшість науковців поділяють методи оцінки на два типи: кількісні та якісні [2]. Першу групу утворюють якісні методи дослідження, до яких відносять рейтинговий метод, метод соціологічних опитувань, рекомендаційний, експертний та статистичний методи. Другу групу утворюють методи, в основу яких покладено вартісну оцінку гудвілу.

Запропоновано при оцінці рівня ділової репутації топ-менеджменту банку застосування змішаної оцінки, адже рівень ділової репутації керівника банку не може бути вищим за рівень оцінки банківської інституції (показник – гудвіл) тож можливе поєднання як якісного так і кількісного аналізу, що змістовно показано на схемі (рис. 1). Окрім того така методика дозволить оцінити рівень ділової репутації топ- менеджменту системно.

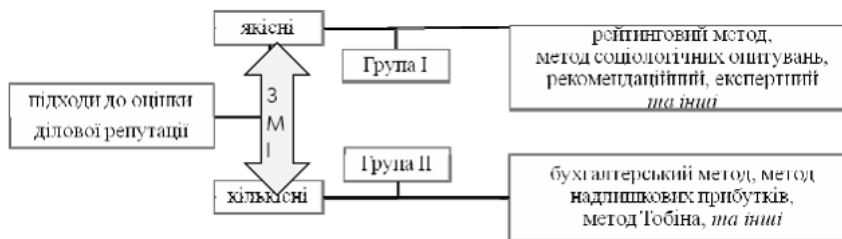

Рис.1. Змішаний вид оцінки
складено автором

Першу групу утворюють якісні методи оцінки, до яких відносять рейтинговий метод, метод соціологічних опитувань, рекомендаційний, експертний та статистичний методи [3, 4]. Аналізуючи характеристики якісних методів оцінки ділової репутації, необхідно виділити їх переваги та недоліки (табл. 5).

Таблиця 5.
Характеристика якісних методів оцінки ділової репутації банківської установи

Метод	Сутність	Переваги	Недоліки
метод соціологічних опитувань	найбільш розповсюджений та простий метод оцінки ділової репутації, який використовується з метою отримання загальної думки певної цільової аудиторії (як правило споживачької групи чи персоналу банку)	швидкість збирання та обробки інформації	однобічність оцінки, суб'єктивність думки
рекомендаційний метод	аналітична довідка рг- компанії із висновком стосовно ділової репутації банку, на основі якої розробляються певні рекомендації	індивідуальний підхід, практичні поради	високі витрати на залучення рг-агентства
експертний метод	оцінка ділової репутації на основі зважених експертних оцінок	професійний підхід, незалежна експертиза	упередженість оцінки
рейтинговий метод	експертний та комплексний метод оцінки, який складається незалежними організаціями (переважно рейтинговими агенціями)	мульти-параметрична оцінка, універсальність	вірогідність похибки через чутливість результатів вибірки до вибору ключової аудиторії

складено автором на основі аналітичних даних

На основі аналізу робіт вітчизняних та зарубіжних вчених як Родіонов О.В., Ковальов В.В., Бланк І.А., Римар О.О., Рейлі Р.Ф. та Швайс Р.П., автор проаналізувала проблеми фінансової звітності, в якій відображається придбаний гудвіл та проаналізувала проблеми оцінки та обліку гудвілу за роботами Уманця Г.В. та Щербакова О.А. На основі даного аналізу, автором складено таблицю (табл. 6) кількісних підходів до методів розрахунку внутрішньо створеного гудвілу.

Таблиця 6.
Міжнародні підходи до оцінки гудвілу

Підхід	Характеристика	Аналітика
--------	----------------	-----------

		Наукова позиція
Бухгалтерський метод розрахунку вартості гудвіла	Вартість гудвіла оцінюється як різниця між ринковою вартістю фірми, розрахованою дохідним або порівняльним підходом, і ринковою вартістю її чистих активів.	Репутаційна вартість може бути оцінена тільки на момент продажу банку. порівняльний метод, коли невідображені активи оцінюються порівняно з вартістю аналогічних активів іншого банку, придбаного раніше; дохідний метод, за яким гудвіл розраховують через дисконтування прогнозованих та послід. прогнозованих потоків прибутку, які генеруються гудвілом. Підтримує С. В. Черемушкін
Метод надлишкових прибутків	Вважається, що підприємство, маючи не відображений в балансі нематеріальний актив (ділову репутацию), отримує додатковий прибуток від його використання. Даний прибуток шляхом множення його на коефіцієнт капіталізації виявляє безпосередньо вартість гудвіла.	метод надлишкових прибутків використовують під час передпродажної оцінки гудвілу. Даний метод ґрунтується на порівнянні рентабельності чистих активів банку з середньою рентабельністю чистих активів на фінансовому ринку або банківського сектору. При цьому гудвіл розглядається як актив, не відображений в обліку, проте такий, що має таку саму дохідність, як інші активи.
Методика BrandFinance	Дане можливе за умов, якщо банк має значну ділову репутацию.	Гудвіл оцінюється через дисконтування прогнозних і післяпрогнозних потоків прибутку, що генерується діловою репутациєю за допомогою спеціально розроблених фірмою Interbrand коефіцієнтів для банківської галузі здійснюється прогнозування потоків прибутків банку.
розрахунок коефіцієнта Д. Тобіна	відображає співвідношення ринкової вартості компанії та відновлювальної вартості її активів.	Високе значення цього показника передбачає, що крім активів, відображених у балансі, компанія володіє іншими невідчутними ресурсами, які дають можливість отримувати високі прибутки
Підхід	Характеристика	Аналітика Наукова позиція
Метод оцінки гудвіла з використання мультіплікатора М	ґрунтується на історичних результатах діяльності компанії.	Мультіплікатор М приймає значення в діапазоні від 0 до 20 і розраховується рівнянням кривої S: $y = -0,900293 \cdot x_1 + 55,1202 \cdot x_2 - 11,0116 \cdot x_3 - 392764 \cdot x_4 + 160681 \cdot x_5$, де X являє собою значення гудвіла, поділене на 100. Шляхом подальших розрахунків в кінці отримуємо зважений чистий прибуток від гудвіла, помножений на мультіплікатор М, він дає вартість ділової репутації.
Альтернативний метод	передбачає розрахунок величини гудвілу як різниці між вартістю банківської установи з припущенням, що вона має у власності невідчутні активи та використовує їх у своїй діяльності, та вартістю банку з припущенням, що він не є власником тих самих невідчутних активів.	
оцінка за допомогою показника ділової активності	до показника середньорічного обсягу продажу застосовують коефіцієнт, який визначають емпірично, виходячи з аналізу угод купівлі-продажу банківських установ;	Кількісна оцінка ділової активності, що її пропонує до застосування В.В. Ковальов, здійснюється у таких двох напрямках: -ступінь виконання планових показників; -забезпечення заданих темпів їх росту [5]. О.В. Павловська визначає, що кількісна оцінка та аналіз ділової активності можуть бути здійснені за двома напрямками: -ступінь виконання плану за основними показниками, що забезпечують задані темпи їх зростання; -рівень ефективності використання ресурсів [6].
залишковий метод	оцінюють вартість придбаного гудвілу за міжнародними та національними стандартами обліку, тобто гудвіл дорівнює різниці вартості придбання і справедливої вартості придбаних чистих активів.	за цим методом можна оцінити вартість інтелектуального капіталу як різницю між поточною ринковою капіталізацією та справедливою вартістю матеріальних та ідентифікованих нематеріальних активів. Гудвіл - це частина оцінки банку, яку не можна віднести до жодного із наявних активів.
витратний метод	актив оцінюється тільки з погляду витрат, фактично понесених на його створення	складовими можуть виступати: вартість послуг юриста при реєстрації авторського права, зарплата працівника-розробника програмного забезпечення, держмити тощо.

складено автором

З вищевказаної таблиці можна зробити висновок про достатню розвиненість методів кількісної оцінки ділової репутації, проте оскільки ділова репутация – поняття більш широке та сміє, ніж гудвіл, та має стратегічну цінність для банку, кількісні методи її оцінки мають обмежену сферу застосування.

На сьогодні оцінка ділової репутації банківської установи України може бути опосередкованим показником рівня ділової репутації топ – менеджменту банку, окрім того, останній є матеріальним показником. Перша згадка про матеріальну складову ділової репутації - гудвіл датується 1571 р. Спочатку цей термін вживався юристами, а згодом перейшов до бухгалтерської практики. Причиною цього було визнання гудвілу майновим правом, через що виникла потреба в його оцінці та прийнятті до обліку. В 1891 р. англійський бухгалтер Ф. Мор запропонував підходи до оцінки гудвілу на основі генерованих ним додаткових доходів [7]. У вітчизняній практиці термін «гудвіл» почав використовуватися під час купівлі-продажу підприємств. Розглянемо основні характеристики оцінки гудвілу банківськими установами України в площині формування методів оцінки ділової репутації топ – менеджменту банків, що представлено у таблиці 7.

Таблиця 7.
Підходи до оцінки гудвілу банківськими установами

Підхід	Зміст	Аналітика
--------	-------	-----------

МСФЗ 3 «Об'єднання бізнесів»	визначає ділову репутацію (goodwill) як майбутні економічні вигоди, що витікають з активів, які неможливо окремо ідентифікувати або розпізнати. Під ідентифікованими активами та зобов'язаннями розуміють придбані активи чи зобов'язання, які на дату купівлі можуть бути відокремлені від банківської інституції та відповідають критеріям визнання статей балансу [8]	Тобто вартість ділової репутації розраховується в результаті ідентифікації і оцінки інших активів та зобов'язань, що перейшли від компанії-об'єкту до компанії-покупця
Американська теорія	гудвіл - це капітал придбав, коли ціна, виплачена за компанію, перевищує ринкову цінність матеріальних активів [9]	Матеріальна складова ділової репутації полягає у різниці між мат. активами та фактичній ціні покупки банку.
Інструкція з бухгалтерського обліку основних засобів і нематеріальних активів банків України	гудвіл визначається як сума різниць між вартістю придбання і часткою в справедливій вартості придбаних ідентифікованих активів і зобов'язань, що визнаються на кожному етапі на дату придбання [10].	Слід зазначити, що визначення гудвілу, які наводяться у законодавчих та нормативних актах, відрізняються в основному визначенням його як результату порівняння вартостей, тобто гудвілу, що виникає під час придбання.
Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств»	гудвіл — це нематеріальний актив, вартість якого визначається як різниця між балансовою вартістю активів підприємства та його звичайною вартістю, як цілісного майнового комплексу, що виникає внаслідок використання кращих управлінських якостей, домінуючої позиції на ринку товарів (робіт, послуг), нових технологій тощо.	Існують суперечності щодо визначення складових гудвілу та виділення його з групи НМА. Деякі елементи, що формують вартість гудвілу, в обліку відносяться до НМА.
ПС(БО) 19 «Об'єднання підприємств»	гудвіл визначається як перевищення вартості придбання над часткою покупця у справедливій вартості придбаних ідентифікованих активів та зобов'язань на дату придбання [11]	

складено автором

В Україні одночасно використовують два різних підходи для визначення і класифікації нематеріальних активів: вітчизняні положення бухгалтерського обліку та міжнародні стандарти фінансової звітності.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Відповідно до репуатаційних вимог та професійно-кваліфікаційних характеристик, професійна компетенція банківського топ-менеджменту визначається сукупністю досвіду, умінь та навичок, необхідних для виконання відповідних посадових обов'язків. Протк на сьогодні важлива картина у динаміці, тобто оцінка ділової репуатації топ – менеджменту банку проводиться за умов наявності підтверджених у часі фактів. Професійну компетентність топ – менеджмента можна розподілити на чотири основних рівні, що представлено у таблиці 8.

Таблиця 8.

Чотири основних рівні професійної компетентності топ – менеджмента

№	РІВЕНЬ	ЗМІСТ
1.	Фахова компетенція	знання, уміння, навички, досвід, які необхідні керівнику для виконання певних службових завдань
2.	Ділова компетенція	певні якості в розрізі банківських вмінь: організованість, ініціативність, ефективність, працьовитість, що сприяють реалізації службових завдань
3.	Морально-психологічна компетенція	репуатаційна складова - самооцінка, справедливість, об'єктивність, культура поведінки тощо як необхідний чинник самоорганізації фахівця
4.	Інтелектуальна компетенція	загальна ерудиція, уміння аналізувати явища в різних сферах економічного життя, знати методологію і мати навички прийняття оптимального рішення

Якщо розглядати особливості оцінки ділової репуатації топ- менеджменту в розрізі напрямків діяльності банківської інституції, необхідно зробити акцент на дуже важливий аспект у геополітичній ситуації, у якій опинилась Україна, а саме – фінансовий моніторинг банківської діяльності.

Оцінка ділової репуатації особи, яка призначається працівником, відповідальним за проведення фінансового моніторингу банку проходить за наступним алгоритмом.

Етапи оцінки ділової репуатації особи, яка призначається працівником, відповідальним за проведення фінансового моніторингу банку [12] є наступними:

- відповідно до пункту 31 частини першої статті 1 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму» бездоганна ділова репуатація - це сукупність підтвердженої інформації про особу, що дає можливість зробити висновок про відповідність її діяльності вимогам законодавства, а також для фізичних осіб - про належні професійні, управлінські здібності та відсутність в особі судимості за корисливі злочини і за злочини у сфері господарської діяльності, не знятої або не погашеної в установленому законом порядку.

- відповідно до абзацу третього пункту 2.2 розділу другого Положення про здійснення фінансового моніторингу суб'єктами первинного фінансового моніторингу, державне регулювання і нагляд за діяльністю яких здійснює Державний комітет фінансового моніторингу України, затвердженого наказом Держфінмоніторингу від 05.08.2010 № 128, що зареєстрований в Міністерстві юстиції України 03.12.2010 за № 1218/18513, перевірка ділової репуатації відповідального працівника здійснюється на підставі поданих ним оригіналів документів: паспорта, трудової книжки, документів про освіту та/або підвищення кваліфікації, довідки про відсутність судимості, отриманої в органах внутрішніх справ.

- за результатами перевірки ділової репуатації відповідального працівника рекомендується скласти відповідну довідку за підписом керівника суб'єкта первинного фінансового моніторингу як відповідального за організацію дотримання вимог законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму.

Нажаль, як було з'ясовано протягом даного дослідження, системна методика оцінки рівня топ-менеджменту банківської інституції на сьогодні відсутня. Це не є несподіванкою, адже банківський сектор України порівняно нещодавно зіткнувся з питанням оцінки ділової репуатації на державному рівні. Банки стали вибудовувати свою репуатацію ще до того, як в науково-практичний побут увійшло поняття "ділова репуатація". Отже, базуючись на фактах, отриманих протягом аналітичної роботи та з метою наукової розробки системної методики оцінки рівня ділової репуатації топ – менеджменту банку:

З метою системного підходу та розуміння механізму формування репуатації автор провела подальше дослідження стосовно ризиків, що задіяні у системі формування ділової репуатації, а саме: операційно – технологічних ризиків, компланс ризиків та репуатаційних ризиків. Та на базі виокремлених критеріїв бездоганної ділової керівників банківських установ створила методику оцінки ділової репуатації топ – менеджменту банку.

Міжнародні та вітчизняні експерти сходяться в думці, що позитивна ділова репуатація банку має визначний економічний ефект та її рівень напряму впливає на ефективність системи економічної безпеки. Високий рівень ділової репуатації банку та її топ – менеджменту робить банк більше привабливим для інвесторів, підвищує його капіталізацію, дозволяє збільшити дохід, підсилює позиції при виході на нові ринки й забезпечує підтримку широких верств населення, що, зокрема, підтверджується результатами досліджень підприємств по всьому світу протягом 2005 – 2015р Гарвардської Бізнес-школи, які наведено нижче у таблиці 8.

Таблиця 9.

Суб'єкти господарювання, що проводили роботу з вдосконалення репутації

Показник	%	Вплив даного показника
Дохід	682%	Відчутний економічний ефект
Прибуток	756%	
Чисельність персоналу	282%	Заловільний стан економічної безпеки
Суб'єкти господарювання, що не проводили роботу з вдосконалення репутації		
Дохід	166%	Невідчутний економічний ефект
Прибуток	1%	
Чисельність персоналу	36%	Незадовільний стан економічної безпеки

Отже, економічний ефект високого рівня позитивної ділової репутації банківської установи та її топ-менеджменту є очевидним, так само як і негативний вплив її відсутності.

Проаналізувавши стандарти оцінки ділової репутації на міжнародному рівні було з'ясовано, що остання повинна комплексно охоплювати всі аспекти ділової репутації топ-менеджменту банку, містити набір коректних показників та методів розрахунку, засобів згортки досліджуваних показників в інтегральну оцінку і дефініцію значення, бути незалежною щодо оцінок інших банків.

Саме тому, методика оцінки рівня ділової репутації топ-менеджменту банку є на сьогодні актуальною науковою проблемою, що потребує подальшого аналітичного дослідження.

Список використаних джерел.

1. Фінансовий портал Мінфін <http://minfin.com.ua/>
2. Зайчатникова Е. Сколько стоит деловая репутация? // Русский Фокус. – 2002. - №24(61) от 8-14 июля.
3. Букша К.С. Управление деловой репутацией. Российская и зарубежная PR-практика. – М.: Изд-во, «Вильямс», 2007. – 144с.
4. Дмитрук С. В Методи оцінки репутації підприємства // Сайт Національної Бібліотеки ім. Вернадського [Електронний документ] // Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Emp/2008_20/dmitruk.pdf
5. Ковалев В.В. Финансовый анализ: Управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности. – М.: ФИС, 2000. - 512 с.
6. Павловська О.В., Прутуляк Н.М., Невмержицька Н.Ю. Фінансовий аналіз: Навч.- метод. посібник для самост. вивч. дисц. – К.: КНЕУ, 2002. – 388с.
7. Уманців Г.В. Внутрішній гудвіл підприємства: економічна природа, проблеми оцінки та обліку // Бухгалтерський облік і аудит (укр.).- 2006.- № 9.- С.20-24.
8. Аксенов А.И. Оценка нематериальных активов при объединении компаний // Финансовый менеджмент (рус.).- 2006.- № 5.- С.46-57
9. Інструкція з бухгалтерського обліку основних засобів і нематеріальних активів банків України, затверджена Постановою правління НБУ від 20.12.2005 № 480.
10. П(С)БО 8 «Нематеріальні активи», затверджене наказом МФУ від 18.10.99 № 242.
11. П(С)БО 19 «Об'єднання підприємств», затверджене наказом МФУ від 07.07.99 № 163.
12. Сайт ДСФМУ http://www.sdfm.gov.ua/articles.php?cat_id=298&art_id=9149&lang=uk

References.

1. Financial portal "MinFin" (2015), available at: <http://minfin.com.ua/> (Accessed 10 April 2015).
2. Zajchatnykova, E. (2002), "How much is goodwill?", Russkyj Fokus, vol. 24(61).
3. Buksha, K.S. (2007), Upravlenye delovoj reputatsyej. Rossyjskaia y zarubezhnaia PR-praktyka [Business Reputation Management. Russian and foreign PR-practice], Yzd-vo, Vyl'iams", Moscow, Russia.
4. Dmytruk, Ye. V (2008), "Methods for assessing the reputation of the company", available at: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Emp/2008_20/dmitruk.pdf (Accessed 10 April 2015).
5. Kovalev, V.V. (2000), Fynansovyy analiz: Upravlenye kapitalom. Vybory investytsiy. Analiz otchetnosti [Financial Analysis: Money Management. The choice of investments. Analysis reporting], FyS, Moscow, Russia.
6. Pavlovs'ka, O.V. Prytuliak, N.M. and Nevmerzhyts'ka, N.Yu. (2002), Fynansovyy analiz [Financial Analysis], KNEU, Kyiv, Ukraine.
7. Umantsiv, H.V. (2006), "Inside goodwill enterprises: economic nature, valuation and accounting issues", Bukhhalters'kyj oblik i audyt, vol. 9, pp.20-24.
8. Aksenov, A.Y. (2006), "Valuation of intangible assets in business combinations", Fynansovyy menedzhment, vol. 5, pp.46-57
9. National Bank of Ukraine (2005), "Instructions for accounting of fixed assets and intangible assets of banks in Ukraine", available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0040-06> (Accessed 10 April 2015).
10. Ministry of Finance Ukraine (1999), "On approval of Regulations (standard) accounting "Intangible Assets", available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99> (Accessed 10 April 2015).
11. Ministry of Finance Ukraine (1999), "On approval of Regulations (standard) accounting 19 "Business Combinations", available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0499-99> (Accessed 10 April 2015).
12. State Committee for Financial Monitoring of Ukraine (2011), available at: http://www.sdfm.gov.ua/articles.php?cat_id=298&art_id=9149&lang=uk (Accessed 10 April 2015).

Стаття надійшла до редакції 20.12.2015 р.

ТОВ "ДКС Центр"